

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 4ης Ιουλίου 2013*

«Μεταφορά των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων που αποκτήθηκαν εντός κράτους μέλους — Άρθρα 45 ΣΛΕΕ και 48 ΣΛΕΕ — Εθνική κανονιστική ρύθμιση μη προβλέπουσα το δικαίωμα μεταφοράς, προς διεθνή οργανισμό εδρεύοντα εντός άλλου κράτους μέλους, του κεφαλαίου το οποίο αντιστοιχεί στις συνταξιοδοτικές εισφορές που καταβλήθηκαν σε εθνικό οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης — Κανόνας του συνυπολογισμού»

Στην υπόθεση C-233/12,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunale di La Spezia (Ιταλία) με απόφαση της 16ης Απριλίου 2012, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 14 Μαΐου 2012, στο πλαίσιο της δίκης

Simone Gardella

κατά

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz, πρόεδρο τμήματος, A. Rosas, E. Juhász (εισηγητή), D. Sváby και C. Vajda, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Cruz Villalón

γραμματέας: A. Impellizzeri, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 11ης Απριλίου 2013,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο S. Gardella, εκπροσωπούμενος από τους T. Truppa, R. Ciancaglini και M. Rossi, avvocati,
- το Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS), εκπροσωπούμενο από τον A. Sgroi, avvocato,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από την G. De Socio, avvocato dello Stato,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Smolek,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και J. Möller,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την C. Cattabriga και τον V. Kreuzschitz,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 20 ΣΛΕΕ, 45 ΣΛΕΕ, 48 ΣΛΕΕ και 145 ΣΛΕΕ έως 147 ΣΛΕΕ, καθώς και του άρθρου 15 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του S. Gardella, εργαζομένου στο Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (ΕΓΔΕ) στο Μόναχο (Γερμανία), και του Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) (Εθνικού Ιδρύματος Κοινωνικής Πρόνοιας), όσον αφορά την άρνηση του INPS να μεταφέρει στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του ΕΓΔΕ το κεφάλαιο που αντιστοιχεί στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα που αυτός απέκτησε κατά τις περιόδους απασχολήσεώς του στην Ιταλία.

Το νομικό πλαίσιο

Η κανονιστική ρύθμιση της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 11, παράγραφος 2, του παραρτήματος VIII του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο οποίος θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ, Ευρατόμ, ΕΚΑΧ) 259/68 του Συμβουλίου, της 29ης Φεβρουαρίου 1968, περί καθορισμού του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων και του Καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του Λοιπού Προσωπικού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και περί θεσπίσεως ειδικών μέτρων προσωρινώς εφαρμοστέων στους υπαλλήλους της Επιτροπής (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 108), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ, Ευρατόμ) 723/2004 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 2004 (ΕΕ L 124, σ. 1, στο εξής: ΚΥΚ), ορίζει τα εξής:

«Ο υπάλληλος που εισέρχεται στην υπηρεσία των Κοινοτήτων:

- μετά τη λήξη των καθηκόντων του σε διοίκηση, σε εθνικό ή διεθνή οργανισμό

ή

- μετά την άσκηση μισθωτής ή μη μισθωτής δραστηριότητας,

δικαιούται, από της μονιμοποίησεώς του και μέχρι τη στιγμή που θεμελιώνει το δικαίωμα σύνταξης αρχαιότητας κατά την έννοια του άρθρου 77 του [ΚΥΚ], να ενεργήσει ώστε να καταβληθεί στις Κοινότητες το κεφάλαιο, με αναγωγή του σχετικού ποσού στον χρόνο της πραγματικής μεταφοράς του, που αντιπροσωπεύει τα δικαιώματα σύνταξης τα οποία έχει αποκτήσει βάσει των προαναφερομένων υπηρεσιών ή δραστηριοτήτων.

Σε παρόμοια περίπτωση, το όργανο στο οποίο υπηρετεί ο υπάλληλος καθορίζει, μέσω γενικών εκτελεστικών διατάξεων, λαμβάνοντας υπόψη τον βασικό μισθό του υπαλλήλου, την ηλικία του και τη συναλλαγματική ισοτιμία κατά την ημερομηνία της αιτήσεως μεταφοράς, τον αριθμό των συνταξίμων

ετών που συνυπολογίζει σύμφωνα με το κοινοτικό συνταξιοδοτικό καθεστώς δυνάμει του χρόνου προϋπηρεσίας, βάσει του μεταφερθέντος κεφαλαίου, αφαιρουμένου του ποσού που αντιπροσωπεύει η ανατίμηση του κεφαλαίου μεταξύ της ημερομηνίας της αιτήσεως μεταφοράς και της πραγματικής ημερομηνίας που διενεργήθηκε η μεταφορά.

Ο υπάλληλος μπορεί να κάνει χρήση της ευχέρειας αυτής μία μόνον φορά ανά κράτος μέλος και ανά ταμείο συντάξεων.»

4 Ο κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ L 166, σ. 1), ο οποίος διαδέχθηκε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1992/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006 (ΕΕ L 392, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1408/71), περιέχει διατάξεις για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης εντός της Ένωσης.

5 Το άρθρο 2 του κανονισμού 883/2004, τιτλοφορούμενο «Προσωπικό πεδίο εφαρμογής», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στους υπηκόους κράτους μέλους, τους ανιθαγενείς και τους πρόσφυγες που κατοικούν σε κράτος μέλος και υπάγονται ή είχαν υπαχθεί στη νομοθεσία ενός ή περισσότερων κρατών μελών καθώς και στα μέλη της οικογένειάς τους και στους επιζώντες τους.»

6 Το άρθρο 3 του ίδιου κανονισμού, τιτλοφορούμενο «Υλικό πεδίο εφαρμογής», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός ισχύει για όλες τις νομοθεσίες που αφορούν τους ακόλουθους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης:

[...]

δ) παροχές γήρατος,

[...].»

7 Κατά το άρθρο 6 του κανονισμού 883/2004, με τίτλο «Συνυπολογισμός περιόδων»:

«Εκτός εάν προβλέπει άλλως ο παρών κανονισμός, ο αρμόδιος φορέας κράτους μέλους, η νομοθεσία του οποίου εξαρτά:

— την απόκτηση, διατήρηση, διάρκεια ή ανάκτηση δικαιώματος για παροχές,

— την υπαγωγή σε νομοθεσία ή

— την πρόσβαση σε ή την εξαίρεση από υποχρεωτική ασφάλιση ή προαιρετική υπαγωγή στην ασφάλιση ή προαιρετική ασφάλιση ή συνέχιση στην ασφάλιση,

από τη συμπλήρωση περιόδων ασφάλισης, μισθωτής δραστηριότητας, μη μισθωτής δραστηριότητας ή κατοικίας, πρέπει να λαμβάνει υπόψη, στο βαθμό που είναι αναγκαίο, τις περιόδους ασφάλισης, μισθωτής δραστηριότητας, μη μισθωτής δραστηριότητας ή κατοικίας που έχουν πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία κάθε άλλου κράτους μέλους, σαν να επρόκειτο για περιόδους που έχουν πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία που αυτός εφαρμόζει.»

- 8 Το άρθρο 52 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Εκκαθάριση των παροχών», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Ο αρμόδιος φορέας υπολογίζει το ποσό της οφειλόμενης παροχής:

- α) σύμφωνα με τη νομοθεσία την οποία εφαρμόζει, μόνο όταν οι όροι που απαιτούνται για τη θεμελίωση δικαιώματος σε παροχές, πληρούνται αποκλειστικά δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας (αυτοτελής παροχή),
- β) με τον υπολογισμό ενός θεωρητικού ποσού και, εν συνεχεία, ενός πραγματικού ποσού (αναλογική παροχή), ως εξής:
- i) το θεωρητικό ποσό της παροχής ισούται προς την παροχή την οποία θα μπορούσε να διεκδικήσει ο ενδιαφερόμενος, εάν όλες οι περιόδους ασφάλισης ή/και κατοικίας οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί δυνάμει των νομοθεσιών των άλλων κρατών μελών είχαν πραγματοποιηθεί δυνάμει της νομοθεσίας την οποία εφαρμόζει ο φορέας, κατά την ημερομηνία εκκαθάρισης της παροχής· εάν, δυνάμει της νομοθεσίας αυτής, το ποσό της παροχής είναι ανεξάρτητο από τη διάρκεια των περιόδων οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί, το ποσό αυτό εκλαμβάνεται ως το θεωρητικό ποσό,
- ii) ο αρμόδιος φορέας προσδιορίζει κατόπιν το πραγματικό ποσό της αναλογικής παροχής, βάσει του θεωρητικού ποσού κατ' αναλογία της διάρκειας των περιόδων οι οποίες πραγματοποιήθηκαν πριν από την επέλευση του κινδύνου δυνάμει της νομοθεσίας την οποία εφαρμόζει ο φορέας σε σχέση προς τη συνολική διάρκεια των περιόδων οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί πριν από την επέλευση του κινδύνου δυνάμει των νομοθεσιών όλων των ενδιαφερομένων κρατών μελών.»

Η σχετική κανονιστική ρύθμιση του ΕΓΔΕ

- 9 Το ΕΓΔΕ είναι διεθνής οργανισμός συσταθείς με τη Σύμβαση για το Ευρωπαϊκό Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας, η οποία υπεγράφη στο Μόναχο στις 5 Οκτωβρίου 1973, και εδρεύει στην πόλη αυτή.
- 10 Το ΕΓΔΕ έχει δικό του συνταξιοδοτικό σύστημα, αυτοτελές ως προς τα συνταξιοδοτικά συστήματα των κρατών μελών και ως προς αυτό της Ένωσης.
- 11 Κατά το άρθρο 12 του κανονισμού του Ευρωπαϊκού Γραφείου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας για τις συντάξεις, θεσπισθέντος από το διοικητικό συμβούλιό του βάσει του άρθρου 33 της εν λόγω συμβάσεως, το προσωπικό του ΕΓΔΕ μπορεί να μεταφέρει το κεφάλαιο που αντιστοιχεί στα προηγούμενα κτηθέντα δικαιώματα σε άλλα συνταξιοδοτικά συστήματα, στο μέτρο που το επιτρέπουν τα εν λόγω συστήματα. Όταν τούτο συμβαίνει, το ΕΓΔΕ καθορίζει, σύμφωνα με τους κανόνες του, τον αριθμό των συνταξίμων ετών που έχουν συμπληρωθεί στο πλαίσιο του συστήματος προελεύσεως τα οποία είναι δυνατό να αναγνωρισθούν υπέρ του ενδιαφερομένου και, κατά συνέπεια, τη σύνταξη γήρατος που του αναλογεί.
- 12 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ο κανονισμός του Ευρωπαϊκού Γραφείου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας για τις συντάξεις δεν προβλέπει, αντιθέτως, τον συνυπολογισμό των περιόδων καταβολής εισφορών, δηλαδή τη δυνατότητα προσθήκης στα συντάξιμα έτη που έχουν συμπληρωθεί στην υπηρεσία του ΕΓΔΕ των δικαιωμάτων που έχουν αποκτηθεί στο πλαίσιο άλλων συνταξιοδοτικών συστημάτων.

Η ιταλική κανονιστική ρύθμιση

- 13 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, στην Ιταλία, η μεταφορά ή η σώρευση των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, όπως προβλέπεται στον νόμο 29 περί σωρεύσεως των περιόδων ασφαλίσεως των εργαζομένων για τους σκοπούς της κοινωνικής ασφαλίσεως (Ricongiunzione dei periodi assicurativi dei lavoratori ai fini previdenziali), της 7ης Φεβρουαρίου 1979 (*GURI* αριθ. 40, της 9ης Φεβρουαρίου 1979), και στις μεταγενέστερες τροποποιήσεις του, επιφυλάσσεται στους μισθωτούς του δημοσίου ή του ιδιωτικού τομέα που είναι ή υπήρξαν ασφαλισμένοι, στο πλαίσιο υποχρεωτικής κοινωνικής ασφαλίσεως, σε εθνικά ιδρύματα, ταμεία και συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως. Η μεταφορά πραγματοποιείται έναντι αντιπαροχής, την οποία οφείλει να καταβάλει ο ενδιαφερόμενος.
- 14 Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει επίσης ότι, δυνάμει του ΚΥΚ, οι μόνιμοι και μη μόνιμοι υπάλληλοι της Ένωσης, καθώς και, δυνάμει ειδικών συμφωνιών, οι υπάλληλοι του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, μπορούν να κάνουν χρήση αυτού του μηχανισμού μεταφοράς του κεφαλαίου το οποίο αντιστοιχεί στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα που αποκτήθηκαν προηγουμένως στην επικράτεια της Ιταλικής Δημοκρατίας.
- 15 Αντιθέτως, οι υπάλληλοι του ΕΓΔΕ δεν έχουν τη δυνατότητα αυτή, διότι δεν υπάρχει σύμβαση μεταξύ του ΕΓΔΕ και της Ιταλικής Δημοκρατίας η οποία να επιτρέπει τη μεταφορά, προς τον εν λόγω διεθνή οργανισμό, του κεφαλαίου που αντιπροσωπεύει τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα τα οποία απέκτησαν οι εργαζόμενοι οι οποίοι ήταν προηγουμένως ασφαλισμένοι στο INPS.
- 16 Όσον αφορά τον συνυπολογισμό των περιόδων ασφαλίσεως, από τις πληροφορίες που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι ο μηχανισμός αυτός, δυνάμει του κανονισμού 883/2004, λειτουργεί, κατ' αρχήν, υπέρ όλων των μισθωτών και μη μισθωτών εργαζομένων και των ελευθέρων επαγγελματιών. Ωστόσο, δεν έχει εφαρμογή στους υπαλλήλους του ΕΓΔΕ, οι οποίοι, ως υπάλληλοι διεθνούς οργανισμού, δεν μπορούν να θεωρηθούν, κατά το άρθρο 2 του κανονισμού 883/2004, ως έχοντες «υπαχθεί στη νομοθεσία ενός ή περισσότερων κρατών μελών».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 17 Ο S. Gardella είναι ιταλικής ιθαγενείας και εργάζεται στο ΕΓΔΕ από 1ης Μαΐου 2002.
- 18 Πριν καταλάβει τη θέση αυτή, εργάστηκε στην Ιταλία από τις 21 Δεκεμβρίου 1992 έως τις 30 Απριλίου 2002. Οι εβδομαδιαίες εισφορές του ανέρχονταν σε 485 εισφορές, ήτοι στο αντίστοιχο 9 ετών και 17 εβδομάδων.
- 19 Ο S. Gardella ζήτησε, στις 15 Σεπτεμβρίου 2008, από το INPS να μεταφέρει στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως του ΕΓΔΕ το κεφάλαιο που αντιστοιχούσε στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα που είχε αποκτήσει κατά τη διάρκεια της περιόδου εκείνης.
- 20 Το INPS απέρριψε την αίτηση αυτή προβάλλοντας την ανυπαρξία, στην Ιταλία, διατάξεων οι οποίες να επιτρέπουν τη ζητηθείσα μεταφορά.
- 21 Ως εκ τούτου, ο προσφεύγων της κύριας δίκης άσκησε προσφυγή κατά της απορριπτικής αποφάσεως του INPS ενώπιον του Tribunale di La Spezia.
- 22 Το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι η ανυπαρξία, στην ιταλική έννομη τάξη, κανόνων οι οποίοι επιτρέπουν τη μεταφορά στο ΕΓΔΕ του κεφαλαίου που αντιστοιχεί στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα τα οποία αποκτήθηκαν προηγουμένως στην Ιταλία, σε συνδυασμό με την ανυπαρξία, στον κανονισμό του Ευρωπαϊκού Γραφείου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας για τις συντάξεις, διατάξεων οι οποίες να επιτρέπουν τον συνυπολογισμό των περιόδων εισφορών που συμπληρώθηκαν πριν την πρόσληψη, φαίνεται να συνιστά εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εντός της Ένωσης.

Συγκεκριμένα, η προοπτική ότι δεν θα είναι σε θέση να επικαλεσθούν, για τη σύνταξη, τις εισφορές που κατέβαλαν και τα συντάξιμα έτη που συμπλήρωσαν πριν αναλάβουν υπηρεσία στο ΕΓΔΕ θα απέτρεπε τους εργαζομένους που έχουν αποκτήσει συνταξιοδοτικά δικαιώματα στην Ιταλία από την αποδοχή των προσφορών εργασίας του ΕΓΔΕ. Η κατάσταση αυτή συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων που απονέμουν στους πολίτες της Ένωσης τα άρθρα 20 ΣΛΕΕ, 45 ΣΛΕΕ και 48 ΣΛΕΕ και είναι επίσης ασύμβατη προς τα άρθρα 145 ΣΛΕΕ έως 147 ΣΛΕΕ, καθώς και προς το άρθρο 15 του Χάρτη.

23 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, το Tribunale di La Spezia αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Έχουν τα άρθρα 20 [ΣΛΕΕ], 45 [ΣΛΕΕ], 48 [ΣΛΕΕ] και 145 [ΣΛΕΕ] έως 147 [ΣΛΕΕ] και το άρθρο 15 του Χάρτη [...] την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή εθνική διοικητική πρακτική που δεν επιτρέπει σε εργαζόμενο κράτους μέλους να μεταφέρει στο συνταξιοδοτικό σύστημα διεθνούς οργανισμού που εδρεύει στο έδαφος άλλου κράτους [μέλους], στον οποίο εργάζεται και είναι ασφαλισμένος, τις συνταξιοδοτικές εισφορές που έχει καταβάλει στο σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων του κράτους του, στο οποίο ήταν ασφαλισμένος προηγουμένως;
- 2) [Πρέπει], λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, να αναγνωρίζεται δικαίωμα μεταφοράς των εισφορών έστω και αν δεν υφίσταται ειδική συμφωνία μεταξύ του κράτους μέλους από το οποίο προέρχεται ο εργαζόμενος ή στο οποίο εδρεύει το ίδρυμα συνταξιοδοτήσεώς του, αφενός, και του διεθνούς οργανισμού, αφετέρου;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 24 Με τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινισθεί αν τα άρθρα 20 ΣΛΕΕ, 45 ΣΛΕΕ, 48 ΣΛΕΕ και 145 ΣΛΕΕ έως 147 ΣΛΕΕ, καθώς και το άρθρο 15 του Χάρτη, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους που δεν επιτρέπει στους υπηκόους του, οι οποίοι είναι υπάλληλοι διεθνούς οργανισμού, όπως το ΕΓΔΕ, εγκατεστημένου στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους, να μεταφέρουν στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως του οργανισμού αυτού το κεφάλαιο που αντιστοιχεί στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα τα οποία απέκτησαν προηγουμένως στο έδαφος του κράτους μέλους καταγωγής τους, ελλείψει διεθνούς συμβάσεως μεταξύ του κράτους μέλους αυτού και του εν λόγω διεθνούς οργανισμού, προβλέπουσας τη δυνατότητα τέτοιας μεταφοράς.
- 25 Κατά πάγια νομολογία, κάθε πολίτης της Ένωσης, ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας του και της ιθαγενείας του, ο οποίος κάνει χρήση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και έχει ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα εντός κράτους μέλους διαφορετικού από το κράτος μέλος καταγωγής του, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 45 ΣΛΕΕ. Κάθε πολίτης της Ένωσης ο οποίος εργάζεται σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος καταγωγής του και έχει αναλάβει θέση εργασίας σε διεθνή οργανισμό εμπίπτει επίσης στο πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2006, C-185/04, Öberg, Συλλογή 2006, σ. I-1453, σκέψεις 11 και 12 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 26 Πράγματι, δεν χάνει την ιδιότητα του εργαζομένου, υπό την έννοια του άρθρου 45 ΣΛΕΕ, λόγω του ότι απασχολείται σε διεθνή οργανισμό (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 15ης Μαρτίου 1989, 389/87 και 390/87, Echternach και Moritz, Συλλογή 1989, σ. 723, σκέψη 11).
- 27 Συνεπώς, η κατάσταση του S. Gardella εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 45 ΣΛΕΕ.
- 28 Κατά την εξέταση του ζητήματος αν το γεγονός ότι ο S. Gardella δεν έχει το δικαίωμα να μεταφέρει το κεφάλαιο το οποίο αντιστοιχεί στα συνταξιοδοτικά δικαιώματά του προς το συνταξιοδοτικό σύστημα του ΕΓΔΕ μπορεί να συνιστά εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εντός της Ένωσης,

- πρέπει, κατ' αρχάς, να διαπιστωθεί ότι η δυνατότητα που έχει παρασχεθεί, βάσει του ΚΥΚ, στους μονίμους και μη μονίμους υπαλλήλους της Ένωσης να μεταφέρουν στο συνταξιοδοτικό σύστημα της Ένωσης το κεφάλαιο που αντιστοιχεί στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα τα οποία απέκτησαν στο πλαίσιο των προγενεστέρων δραστηριοτήτων τους δεν μπορεί να επεκταθεί στους υπαλλήλους του ΕΓΔΕ ούτε στις σχέσεις μεταξύ ενός κράτους μέλους και ενός διεθνούς οργανισμού όπως ο ΕΓΔΕ.
- 29 Πράγματι, ο ΕΓΔΕ δεν αποτελεί θεσμικό όργανο ή οργανισμό της Ένωσης ως προς τον οποίο έχει εφαρμογή ο εν λόγω ΚΥΚ.
- 30 Ενώ ο ΚΥΚ είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε όλα τα κράτη μέλη, ο κανονισμός του Ευρωπαϊκού Γραφείου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας για τις συντάξεις δεδομένου ότι δεν αποτελεί νομική πράξη της Ένωσης, δεν μπορεί να παράγει, βάσει του δικαίου της Ένωσης, τέτοια αποτελέσματα εντός των κρατών μελών. Επιπλέον, ο τελευταίος αυτός κανονισμός προβλέπει ρητώς ως προϋπόθεση για τη μεταφορά του κεφαλαίου που αντιστοιχεί στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα την άδεια του φορέα που διαχειρίζεται το συνταξιοδοτικό σύστημα στο οποίο υπαγόταν ο ενδιαφερόμενος υπάλληλος.
- 31 Εξάλλου, το ΕΓΔΕ αποτελεί διεθνή οργανισμό διεπόμενο από το διεθνές δίκαιο.
- 32 Συνεπώς, η κατάσταση του S. Gardella πρέπει να εκτιμηθεί σε σύγκριση με την κατάσταση των πολιτών οι οποίοι κάνουν χρήση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Ένωσης ασκώντας μισθωτές δραστηριότητες για εργοδότες οι οποίοι δεν είναι θεσμικά όργανα της Ένωσης ούτε διεθνείς οργανισμοί, όπως είναι το ΕΓΔΕ, και με την κατάσταση των πολιτών που ασκούν μη μισθωτές δραστηριότητες. Τέτοιου είδους δραστηριότητες αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο, και με διαφορά από τις λοιπές, ποσοστό δραστηριοτήτων για τις οποίες οι πολίτες κάνουν χρήση του δικαιώματος αυτού.
- 33 Διαπιστώνεται ότι, όσον αφορά τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης μεταξύ των κρατών μελών, ούτε η Συνθήκη ΛΕΕ ούτε οι κανονισμοί 1408/71 και 883/2004 προέβλεψαν ούτε προβλέπουν κανόνες αφορώντες τη μεταφορά του κεφαλαίου που αντιστοιχεί στα ήδη κτηθέντα συνταξιοδοτικά δικαιώματα, αλλά στηρίζονται στην αρχή του συνυπολογισμού των περιόδων, η οποία προκύπτει από το άρθρο 48 ΣΛΕΕ, όπως έχει εφαρμοστεί με τους εν λόγω κανονισμούς.
- 34 Επισημαίνεται ότι το άρθρο 48 ΣΛΕΕ, το οποίο ο προσφεύγων της κύριας δίκης επικαλείται ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου προς στήριξη της αιτήσεώς του και στο οποίο αναφέρονται και τα προδικαστικά ερωτήματα, προβλέπει ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης λαμβάνουν, στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, «τα αναγκαία μέτρα για την εγκαθίδρυση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων», ιδίως με τη θέσπιση ενός συστήματος που να διασφαλίζει στους διακινούμενους εργαζομένους «τον συνυπολογισμό όλων των περιόδων που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες». Ένα τέτοιο σύστημα συνυπολογισμού των περιόδων θεσπίστηκε με τον κανονισμό 1408/71 και στη συνέχεια με τον κανονισμό 883/2004.
- 35 Συνεπώς, από το άρθρο 45 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 48 ΣΛΕΕ, δεν προκύπτει η υποχρέωση κράτους μέλους να προβλέψει τη δυνατότητα ενός υπαλλήλου διεθνούς οργανισμού, όπως το ΕΓΔΕ, να μεταφέρει το κεφάλαιο που αντιστοιχεί στα προηγουμένως κτηθέντα συνταξιοδοτικά δικαιώματά του προς το συνταξιοδοτικό σύστημα αυτού του διεθνούς οργανισμού ούτε η υποχρέωση συνάψεως διεθνούς συμβάσεως προς τούτο.
- 36 Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι δεν υπάρχει τέτοια δυνατότητα για τους υπαλλήλους διεθνούς οργανισμού, όπως ο ΕΓΔΕ, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, υπό την έννοια του άρθρου 45 ΣΛΕΕ.
- 37 Όσον αφορά τα λοιπά άρθρα της Συνθήκης και του Χάρτη μνεία των οποίων γίνεται στα υποβληθέντα ερωτήματα, πρέπει να γίνουν οι ακόλουθες διαπιστώσεις.

- 38 Κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 45 ΣΛΕΕ αποτελεί ειδικότερη έκφραση, όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, του γενικώς προβλεπομένου στο άρθρο 20 ΣΛΕΕ δικαιώματος κάθε πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών (βλ. απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2009, C-3/08, Leyman, Συλλογή 2009, σ. I-9085, σκέψη 20 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 39 Όσον αφορά το άρθρο 15, παράγραφος 2, του Χάρτη, δεν πρέπει να παροράται το άρθρο 52, παράγραφος 2, του Χάρτη αυτού, το οποίο ορίζει ότι τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη αυτόν και τα οποία αποτελούν αντικείμενο διατάξεων των Συνθηκών ασκούνται υπό τους όρους και εντός των ορίων που καθορίζονται σ' αυτές. Τούτο ισχύει ως προς το άρθρο 15, παράγραφος 2, του Χάρτη το οποίο αφορά, ιδίως, όπως επιβεβαιώνουν οι σχετικές με τη διάταξη αυτή εξηγήσεις, την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων την οποία εγγυάται το άρθρο 45 ΣΛΕΕ.
- 40 Τα άρθρα 145 ΣΛΕΕ έως 147 ΣΛΕΕ προβλέπουν τους σκοπούς και τα γενικά μέτρα της πολιτικής απασχολήσεως της Ένωσης. Το δικαίωμα που προβάλλει ο προσφεύγων της κύριας δίκης ή η υποχρέωση ενός κράτους μέλους να διασφαλίσει ένα τέτοιο δικαίωμα δεν μπορούν να συναχθούν από τέτοιου είδους διατάξεις.
- 41 Κατά συνέπεια, προκειμένου να δοθεί απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα, αρκεί η ανάλυση των άρθρων 45 ΣΛΕΕ και 48 ΣΛΕΕ.
- 42 Ο προσφεύγων της κύριας δίκης υποστηρίζει ότι, σε περίπτωση απορρίψεως του αιτήματός του ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, κινδυνεύει να χάσει τα κτηθέντα συνταξιοδοτικά δικαιώματά του, διότι, αφενός, ο ΕΓΔΕ δεν εφαρμόζει τον μηχανισμό του συνυπολογισμού και, αφετέρου, στην Ιταλία, οι περίοδοι απασχολήσεως ή εισφορών του δεν φθάνουν την ελάχιστη περίοδο που απαιτείται από την εθνική νομοθεσία για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος.
- 43 Το INPS αντικρούει τον ισχυρισμό αυτόν, αλλά κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση δεν ήταν σε θέση να αποκλείσει ένα τέτοιο ενδεχόμενο.
- 44 Είναι αληθές ότι το άρθρο 48 ΣΛΕΕ προβλέπει τη θέσπιση ενός συστήματος το οποίο διασφαλίζει στους διακινούμενους εργαζομένους τον συνυπολογισμό των περιόδων «που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες» και ότι το άρθρο 18 του κανονισμού 1408/71, όπως, στη συνέχεια, το άρθρο 6 του κανονισμού 883/2004, ορίζει ότι πρέπει να συνυπολογίζονται οι περίοδοι «που έχουν πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία κάθε άλλου κράτους μέλους», διατάξεις οι οποίες δεν περιλαμβάνουν τις περιόδους που αφορούν την απασχόληση στον ΕΓΔΕ.
- 45 Εντούτοις, στην περίπτωση που ο μηχανισμός μεταφοράς του κεφαλαίου που αντιστοιχεί στα προηγούμενα κτηθέντα εντός κράτους μέλους συνταξιοδοτικά δικαιώματα προς το συνταξιοδοτικό σύστημα ενός νέου εργοδότη εντός άλλου κράτους μέλους δεν μπορεί να εφαρμοσθεί, η στέρηση από έναν εργαζόμενο του δικαιώματος συνυπολογισμού των περιόδων που συμπληρώθηκαν βάσει της νομοθεσίας πλειόνων κρατών μελών, δικαίωμα του οποίου τυγχάνουν κατά κανόνα, σε περίπτωση απασχολήσεως, όλοι οι εργαζόμενοι σε όλους τους εργοδότες εντός κράτους μέλους, πλην των διεθνών οργανισμών όπως ο ΕΓΔΕ, θα συνιστούσε κατ' αρχήν εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, υπό την έννοια του άρθρου 45 ΣΛΕΕ.
- 46 Πράγματι, μια τέτοια κανονιστική ρύθμιση έχει ως συνέπεια ότι τα πρόσωπα τα οποία άσκησαν το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας και των οποίων οι περίοδοι απασχολήσεως ή εισφορών δεν συμπληρώνουν το ελάχιστο όριο χρόνου που απαιτείται από την εθνική νομοθεσία για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος κινδυνεύουν να χάσουν τη δυνατότητα να τύχουν παροχής γήρατος την οποία θα δικαιούνταν αν δεν είχαν αναλάβει θέση εργασίας, εντός άλλου κράτους μέλους, σε διεθνή οργανισμό και είναι, συνεπώς, ικανή να εμποδίσει την άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει αν η ιταλική κανονιστική ρύθμιση που αφορά την παροχή γήρατος παράγει τέτοιο αποτέλεσμα.

- 47 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, το INPS δεν προέβαλε λόγους γενικού συμφέροντος ικανούς να δικαιολογήσουν έναν τέτοιο περιορισμό στην ελεύθερη κυκλοφορία.
- 48 Κατά συνέπεια, ένας εργαζόμενος όπως ο S. Gardella, ο οποίος έχει συμπληρώσει τη συντάξιμη ηλικία, πρέπει να μπορεί, προκειμένου να θεμελιώσει δικαίωμα συντάξεως γήρατος, να ζητήσει τον συνυπολογισμό των περιόδων απασχολήσεώς του στην Ιταλία με τις περιόδους που αφορούν την απασχόλησή του στο ΕΓΔΕ.
- 49 Βάσει των ανωτέρω, πρέπει να δοθεί στα υποβληθέντα ερωτήματα η απάντηση ότι τα άρθρα 45 ΣΛΕΕ και 48 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους που δεν επιτρέπει στους υπηκόους του, οι οποίοι είναι υπάλληλοι διεθνούς οργανισμού, όπως το ΕΓΔΕ, εγκατεστημένου στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους, να μεταφέρουν στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του οργανισμού αυτού το κεφάλαιο που αντιστοιχεί στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα τα οποία απέκτησαν προηγουμένως στο έδαφος του κράτους μέλους καταγωγής τους, ελλείψει διακανονισμού μεταξύ του κράτους μέλους αυτού και του εν λόγω διεθνούς οργανισμού, προβλέποντος τη δυνατότητα τέτοιας μεταφοράς. Αντιθέτως, στην περίπτωση που ο μηχανισμός μεταφοράς του κεφαλαίου που αντιστοιχεί στα προηγουμένως κτηθέντα εντός κράτους μέλους συνταξιοδοτικά δικαιώματα προς το συνταξιοδοτικό σύστημα ενός νέου εργοδότη εντός άλλου κράτους μέλους δεν μπορεί να εφαρμοσθεί, το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους η οποία δεν επιτρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι περίοδοι απασχολήσεως τις οποίες ένας πολίτης της Ένωσης έχει συμπληρώσει σε διεθνή οργανισμό, όπως το ΕΓΔΕ, εγκατεστημένο στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, προκειμένου να θεμελιώσει δικαίωμα συντάξεως γήρατος.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 50 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

Τα άρθρα 45 ΣΛΕΕ και 48 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους που δεν επιτρέπει στους υπηκόους του, οι οποίοι είναι υπάλληλοι διεθνούς οργανισμού, όπως το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας, εγκατεστημένου στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους, να μεταφέρουν στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του οργανισμού αυτού το κεφάλαιο που αντιστοιχεί στα συνταξιοδοτικά δικαιώματα τα οποία απέκτησαν προηγουμένως στο έδαφος του κράτους μέλους καταγωγής τους, ελλείψει διακανονισμού μεταξύ του κράτους μέλους αυτού και του εν λόγω διεθνούς οργανισμού, προβλέποντος τη δυνατότητα τέτοιας μεταφοράς.

Στην περίπτωση που ο μηχανισμός μεταφοράς του κεφαλαίου που αντιστοιχεί στα προηγουμένως κτηθέντα εντός κράτους μέλους συνταξιοδοτικά δικαιώματα προς το συνταξιοδοτικό σύστημα ενός νέου εργοδότη εντός άλλου κράτους μέλους δεν μπορεί να εφαρμοσθεί, το άρθρο 45 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους η οποία δεν επιτρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι περίοδοι απασχολήσεως τις οποίες ένας πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει συμπληρώσει σε διεθνή οργανισμό, όπως το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας, εγκατεστημένο στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, προκειμένου να θεμελιώσει δικαίωμα συντάξεως γήρατος.

(υπογραφές)